

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

**BERLİN MEVLANA CAMİ YANGINI
İNCELEME RAPORU**

**24. Dönem 5. Yasama Yılı
2014**

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BERLİN MEVLANA CAMİ YANGINI İNCELEME RAPORU

I. BAŞLANGIÇ

TBMM İnsan Haklarının İnceleme Komisyonu, 3686 sayılı İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanununun 4'üncü maddesi uyarınca yurt içindeki insan hakları ihlallerinin yanı sıra gerektiği takdirde dış ülkelerdeki ihlalleri de incelemekle görevlendirilmiştir. Bu çerçevede Komisyon Başkanlığı, 22 Temmuz 2011 tarihinde Norveç'te toplam 77 kişinin ölümüyle sonuçlanan bombalı ve silahlı saldırıların arka planında İslam karşıtlığı, ırkçılık ve yabancı düşmanlığı fikrinin olduğunun ortaya çıkması üzerine 'Avrupa'da ırkçılık ve yabancı düşmanlığı' konusunda bir izleme dosyası açmıştır.

Anılan izleme dosyası kapsamında Komisyon, Almanya'da 2000-2006 yıllarında gerçekleşen ve NSU adlı Neo-Nazi terör örgütüne işlendiği ortaya çıkan ve 8 Türk, 1 Yunanlı ve 1 Polis Memurunun hayatını kaybettiği seri cinayetler konusunu yakinen takip etmektedir. Bu doğrultuda Komisyon, bir heyet ile 21-24 Şubat 2012 tarihinde Almanya'da (Berlin) resmi temaslarda bulunmuş ve konu hakkında detaylı bir rapor hazırlamıştır. Komisyon söz konusu olayın Münih'te devam eden yargılamasını takip etmekte olup davanın 6 Mayıs 2013 tarihli ilk duruşması ile 26 Haziran 2014 tarihli 120'nci duruşmasına katılmıştır.

Yine söz konusu izleme dosyası kapsamında Komisyon Başkanlığı, Avrupa'da yaşayan Türkiye kökenlilere yönelik ırkçı ve yabancı düşmanlığı içerikli eylemleri düzenli olarak not etmekte ve yıl sonunda rapor halinde kamuoyunun bilgisine sunmaktadır.

Komisyonun konuya ilişkin bir diğer çalışmasını, Avrupa'nın bazı ülkelerinde çocuk koruma tedbirleri kapsamında Türkiye kökenli ailelerin çocuklarının idari kararlarla ve basit gerekçelerle ailelerinden alınarak kültürlerinden uzak ailelere verilmesi hususunun araştırılması oluşturmuştur. Bu çerçevede Komisyon, "Avrupa'daki Göçmen Çocuklar ve Velayet Sorunu" hakkında farklı bir izleme dosyası açmıştır. Çalışmada konunun bir tür yabancı düşmanlığı içerdiği, yabancı çocuklara yönelik daha kolay kararlar verildiği iddiaları üzerinde de durulmuş ve konuyla ilgili hazırlanan raporda, çocuğun aileden alınması durumunda kendi kültür ve yaşam tarzına en yakın akraba ve ailelere verilmesinin yerinde olacağı, alıkonulan çocuğun kendi kültür ve kimliği açısından anadilini konuşmasına imkan sağlanması gerektiği ve özellikle Almanya ve Hollanda toplumundaki Türk aile yapısı hakkındaki önyargıların giderilmesi gerektiği tespitlerine de yer verilmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Son olarak, 11 Ağustos ve 19 Ağustos 2014 tarihlerinden Almanya'nın Berlin ve Bielefeld şehirlerinde ikisi aynı gün olmak üzere üç farklı camide yangın meydana geldiği öğrenilmiştir. Komisyonumuzun ırkçı ve yabancı düşmanlığı saldırılarına ilişkin raporlarında cami saldırılarına dikkat çekilmiş ve kundaklama girişimlerinin eskiden beri süre gelmekle beraber son dönemlerde tehlikeli boyutlara ulaştığı vurgulanmıştır. Son saldırılar neticesinde Komisyonun yerinde bir incelemede bulunmasının yerinde olacağı değerlendirilmiştir. Ayrıca Dışişleri Bakanlığı ve yurtdışı Türkler ve akraba topluluklardan sorumlu Bakan tarafından incelemenin yerinde olacağı ifade edilmiştir. Komisyon Başkanlığınca yapılan değerlendirmeler neticesinde yasama ve yürütme organlarının konuya ilişkin aynı hassasiyetleri taşıdığına gösterilmesi açısından Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı görevlilerinin de eşlik edeceği bir Heyetle Berlin'de inceleme ve görüşmelerde bulunulması kararlaştırılmıştır.

II. İNCELEMENİN KONUSU VE AMACI

Alınan karar uyarınca yapılacak çalışmanın konusu ve amacı, Berlin Mevlana Camisinde meydana gelen yangın olayı çerçevesinde Almanya'da meydana gelen cami yangınlarını incelemek, konuya ilişkin yetkililerle istişarelerde bulunmak, benzer olayların yaşanmaması için devlet, medya ve sivil toplum nezdinde alınması gereken tedbirleri ortaya koymak ve olaylardan doğrudan etkilenen Almanya'daki Türk toplumunun her zaman yanında olduğunu göstermektir.

III. İNCELEMEDE UYGULANAN YÖNTEM

Komisyon Başkanlığınca alınan karar uyarınca, Berlin Mevlana Cami'nde meydana gelen yangına ilişkin 24-26 Ağustos 2014 tarihlerinde Berlin'de bir inceleme ziyareti gerçekleştirilmiştir. Ziyaret heyeti Komisyon Başkanı Sakarya Milletvekili Ayhan Sefer ÜSTÜN, Mardin Milletvekili Abdurrahim AKDAĞ ve İstanbul Milletvekili Mahmut TANAL'dan oluşmuştur. Heyete Yasama Uzmanı Mesut AYDINOĞLU eşlik etmiştir.

Komisyon heyetinin yanı sıra Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Başkanı Kudret BÜLBÜL ve beraberindeki heyet de incelemelerde yer almıştır. Türkiye Cumhuriyeti Berlin Büyükelçisi Hüseyin Avni KARSLIOĞLU ve Berlin Başkonsolosu Ahmet Başar ŞEN de ziyaretin çeşitli aşamalarında Heyete eşlik etmişlerdir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

İnceleme çerçevesinde ilk olarak yangının meydana geldiği Berlin Mevlana Cami ziyaret edilmiş ve Berlin İslam Federasyonu Başkanı Fazlı ALTIN ile Mevlana Cami Derneği Başkanı Hasan AYDIN'dan bilgi alınmıştır.

Yerinde incelemenin ardından Heyet, Alman yetkililerden Federal Meclis İnsan Hakları ve İnsani Yardım Komisyonu Başkan Yardımcısı Karamba DIABY, Federal Dışişleri Bakanlığı Devlet Bakanı Maria BÖHMER ve Federal İçişleri Bakanlığı Müsteşarı Jörg BENTMANN ile görüşmelerde bulunmuştur.

Heyet ayrıca, 13 Temmuz 2014 tarihinde tutuklu olarak bulunduğu Berlin Moabit Cezaevinde kaldığı odanın penceresinde elleri önden bağlı şekilde asılı olarak bulunan Türk vatandaşı Gökhan AYDIN'ın ölümüne dair şüpheler bulunduğuna ilişkin basında çıkan haberler üzerine olayın meydana geldiği cezaevini ziyaret etmiş, cezaevi yetkililerinden konuya ilişkin bilgi almış ve incelemelerde bulunmuştur.

IV. İNCELEMELER

1. Almanya'da Camilere Yönelik Saldırıları

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, Dışişleri Bakanlığı ve ilgili diğer kamu kurumlarınca sağlanan bilgilerden, basın-yayın organlarında çıkan haberlerden ve diğer bilgi kaynaklarından yararlanarak Avrupa'da yaşayan Türkiye kökenlilere yönelik ırkçı ve yabancı düşmanlığı içerikli eylemleri düzenli olarak not etmekte ve her yıl sonunda rapor halinde kamuoyunun bilgisine sunmaktadır. Bu çerçevede 2012 ve 2013 yılları raporları yayımlanmıştır. 2014 verilerinin ise yıl sonunda raporlaştırılması planlanmaktadır.

Raporlarda yer alan veriler ışığında, Almanya'da 2012 yılında Türkiye kökenlilere karşı gerçekleşen 67 saldırının 33'ünün İslami kurum ve kişileri hedef aldığı görülmektedir. Yine Almanya'da 2013 yılında yaşanan 38 saldırının 12'si benzer nitelik arz etmektedir. 2012 yılında gerçekleşen saldırılardan 25'i ve 2013 yılındaki saldırıların 10'u doğrudan camileri hedef almıştır. 2014 yılının ilk dokuz ayında gerçekleşen 25 saldırının ise 14'ü dini motifli olup 10'u camileri hedef almıştır.

İrkçı ve yabancı düşmanlığı içeren eylemlerin önemli bir kısmının camilere yönelik olduğu görülmektedir. Cami duvarına hakaret niteliğinde yazılar yazılması, cami alanına domuz başı konulması, grafiti çizimi, camların kırılması gibi maddi zarar verici saldırılarda bulunulması, kundaklama girişimi, Kuran-ı Kerim yakılması ve tehdit mesajları camileri hedef alan başlıca saldırılardır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Almanya’da 2014 yılının ilk dokuz ayında gerçekleştirilen saldırılardan camileri hedef alan 10’u aşağıda tablo halinde sıralanmıştır¹:

	Tarih	Şehir	Eylem Türü	Olay
1.	10.02.2014	Köln	İrkçı Slogan	Troisdorf kasabasında bulunan Milli Görüş Camisine (Troisdorf Cami) yaklaşık 100 metre uzaklıktaki bir kulübenin duvarına bir haç sembolü çizilerek "Keine Mosches in BRD İKreuzriter (AFC'de Cami Olmasın Haçlı Şövalyesi)" şeklinde ifadeler yazılmıştır.
2.	11.03.2014	Karlsruhe	İrkçı Slogan	DİTİB Maulbronn Mimar Sinan Cami'ne, 10 Mart Pazartesi'yi 11 Mart Salı'ya bağlayan gece, saat 01.30 sularında ırkçı bir saldırıda bulunulmuş; caminin duvarlarına, acil çıkışlarına, bazı pencere ve kapılara gamalı haç çizilmiştir.
3.	05.06.2014	Hamburg	Tehdit Mektubu	05.06.2014 tarihinde öğle ile ikindi namazı arası Hamburg DİTİB Cami'nin posta kutusuna bir zarf bırakılmıştır. Mektupta İslam'a ve Müslümanlara yönelik çirkin ifadelere yer verilmiştir.
4.	11.08.2014	Berlin	Kundaklama	11.08.2014 günü saat 22.45-22.55 civarında Berlin'de vatandaşlarımızın yoğun olarak yaşadığı Kreuzberg semtinde bulunan Mevlana Camisinin camiye ait inşaat malzemelerinin

¹ 2012 ve 2013 yılında meydana gelen saldırılara ilişkin açıklamalara http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/rapor_donem24.htm adresindeki "Avrupa’da Türkiye Kökenlilere Yönelik İrkçı ve Yabancı Düşmanlığı Motifli Eylemler” 2012 ve 2013 Raporlarında yer verilmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

				bulduğu avlusunda yangın çıkmış, yangın sonunca yaklaşık 1 milyon Avroluk maddi zarar meydana gelmiştir.
5.	11.08.2014	Bielefeld	Kundaklama	Bielefeld kentinde bulunan ve inşaat çalışmaları tamamlanmakta olan Semerkant Camisinin hayır kutusu sabah saatlerinde kimliği bilinmeyen kişi ya da kişiler tarafından kırılmış ve daha sonra bir Kuran-ı Kerim nüshası yakılarak mescidin içine atılmıştır. Erken müdahale sonucunda yangın büyümeden söndürülmüştür.
6.	17.08.2014	Hamburg	Saldırı	Mölln kasabasında bulunan DİTİB'e bağlı Fatih Sultan Cami'nin giriş kapısına kimliği belirsiz kişi veya kişilerce içerisinde bozulmuş et, boya ve kötü kokulu sıvı madde bulunan bir poşetin atılması suretiyle saldırıda bulunulmuştur.
7.	19.08.2014	Bielefeld	Kundaklama	Bielefeld Süleymaniye İslam Kültür Merkezleri Cami'ne 19.08.2014 tarihinde saat 7.00 sularında güvenlik kameralarını devre dışı bırakarak içeri giren saldırgan, camide bulunan Kuran-ı Kerim nüshalarını üst üste yığarak ateşe vermiştir. Camiye önemli derecede hasar veren yangın, bina görevlisi tarafından fark edilerek daha büyük zararlara yol açmadan söndürülmüştür.
8.	30.08.2014	Oldenburg	Kundaklama	DİTİB Hacı Bayram Cami'ne 30 Ağustos 2014 Cumartesi sabaha karşı sabaha karşı molotof kokteyli saldırıda bulunulmuştur. Cami'nin ön kısmındaki cam bölmeye atılan 2 molotof, fazla

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

				zarara yol açmadan kendi kendine sönmüştür. Anayasayı Koruma Teşkilatı yabancı düşmanlığı şüphesiyle soruşturmayı devralmıştır. Kamera kayıtlarına göre iki kişinin tespit edildiği ve soruşturmanın devam ettiği öğrenilmiştir.
9.	19.09.2014	Hannover	Saldırı	DİTİB Selimiye Camisine sabaha karşı cami kapısına bir süt kutusu atılmış ve kutu caminin duvarında patlamıştır.
10.	25.9.2014	Mainz	Tehdit Mektubu	Ludwigshafen bölgesinde bulunan DİTİB Mevlana Cami'ne 15-21 Eylül 2014 haftası içerisinde 17 sayfalık bir tehdit mektubu gönderilmiştir. Mektubun zarfından ayrıca bir miktar kül çıkmıştır. Mektupta Müslümanları aşağılayıcı, yabancı düşmanlığı içeren ifadelerin yer aldığı öğrenilmiştir.

Almanya Federal Hükümeti'nin Alman Parlamentosu'nda verilen bir soru önergesine verdiği cevapta 2001 ile 2011 yılları arasında Müslümanların ibadet yerlerine yönelik toplam 219 saldırının yapıldığı belirtilmektedir.² Diğer bir soru önergesine verilen cevapta ise 2012 yılı Ocak ayından 2014 yılı Mart ayına kadar camilere yönelik toplam 78 saldırının meydana geldiği bilgisi yer almaktadır.³ Veriler, 2011'e dek ayda ortalama bir ile iki saldırı yaşanırken son yıllarda bu oranın ayda ortalama üç saldırıya ulaştığını göstermektedir. Medyaya yansımaya veya savcılığa intikal etmeyen saldırıların sayısının bu sayıları daha da yükselteceğini tahmin etmek güç değildir.

Cevaplardan elde edilen diğer bir çarpıcı istatistik 2001 ile 2011 yılları arasında gerçekleşen 219 saldırılarının sadece 37'sinde (% 17) ve Ocak 2012 ile Mart 2014 arasındaki 78 saldırınsa sadece 16'sında (% 20) en az bir şüpheli veya faile ulaşılmasıdır. Böylece

² Erişim: <http://dip21.bundestag.de/dip21/btd/17/095/1709523.pdf>, (14.11.2014)

³ Erişim: <http://dip21.bundestag.de/dip21/btd/18/016/1801627.pdf>, (14.11.2014)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

2001'den bu yana meydana gelen toplam 297 saldırının 244'ünde (% 88) şüpheli ya da faile ulaşılamadığı görülmektedir. Ele geçirilen bazı şüphelilerin de soruşturmanın akıbetinde suçsuz bulunmasıyla bu oranın daha da artması olasıdır. Camilere yapılan saldırıların büyük kısmının cezasız kalması, saldırı niyetinde olan kişileri cesaretlendirmekte ve Müslüman toplumda korku, endişe ve güvensizliğe yol açmaktadır.

2. Berlin İncelemesi

a) Berlin Mevlana Cami Yangını

İslam Toplumu Milli Görüş Vakfının (IGMG) Berlin şubesine bağlı olan Berlin Mevlana Cami, Türkiye kökenlilerin yoğun olarak yaşadığı Kreuzberg semtinde 1972 yılında cemaatten toplanan bağışlarla inşa edilmiştir. Mevcut haliyle yaklaşık 350 kişilik bir cemaate hizmet verebilen caminin, toplam 4.000 m²'lik alanda inşaatı devam eden kompleksin tamamlanmasıyla 800 m²'lik alanı kaplaması ve 1.000 kişinin aynı anda ibadet edebileceği hale getirilmesi planlanmaktadır. Komplekste caminin yanı sıra, kız ve erkekler için 15 sınıf, sosyal faaliyet alanları, gasilhane, misafirhane ve çeşitli ebatlarda dükkanlar yer alacaktır.

Kaba inşaatı tamamlanan ve bir kısmı ibadete açık olan caminin, inşaat malzemelerinin bulunduğu arka kısımdaki avlusunda 11 Ağustos 2014 tarihinde yatsı namazından sonra saat 22.50 sularında büyük bir yangın meydana gelmiştir. Yangın, yaklaşık 60 itfaiye görevlisi tarafından iki saatte söndürülebilmektedir. Yangın nedeniyle tamamen yanan ve kullanılamaz hale gelen camide can kaybı yaşanmazken, büyük çapta maddi hasar meydana gelmiştir. Maddi kaybın 1 milyon Avroyu bulabileceği tahmin edilmektedir. Yangında ağır hasar gören caminin üçte birinin yıkılabileceği öğrenilmiştir.

Olaya ilişkin Berlin Kriminal Polisinin ilk açıklamaları, yangının çıktığı odada elektrik bağlantı dolabı ve elektrige bağlı bir buzdolabının bulunduğu, yangının teknik arızadan ve tamamıyla yanmış olan bu cihazdan kaynaklanmış olabileceği ve yangının ırkçılık veya İslam düşmanlığı saikiyle yapılmış bir kundaklama olma olasılığı bulunmadığı şeklinde olmuştur. Ancak sonraki günlerde yangını araştıran güvenlik ve istihbarat birimleri, yapılan laboratuvar incelemesinde enkazda sıvı yanıcı madde izi bulunmasıyla yangının kasten çıkarılmış olabileceği ve İslam düşmanlığı veya yabancı düşmanlığı içerikli bir saldırı ihtimali üzerinde durmaya başlamıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

15 Ağustos günü caminin bulunduğu sokakta yetkilerden izin alınarak yüzlerce kişinin katılımıyla cuma namazı kılınmış ve namazın ardından camide “uyarı nöbeti” yapılarak konuya dikkat çekilmek istenmiştir.

Şansölye Yardımcısı ve SPD Genel Başkanı Sigmar GABRIEL, Almanya Müslümanlar Merkez Konseyi (ZMD) Başkanı Aiman MAZYEK’le birlikte 23 Ağustos günü yangın yerini ziyaret etmiş ve camiye yönelik saldırıyı topluma yapılmış bir saldırı olarak nitelemiştir.

b) Mevlana Caminde Yapılan İnceleme

Heyet, Berlin’e yapılan ziyaret kapsamında ilk olarak 25 Ağustos’ta Mevlana Cami’nde incelemede bulunmuştur. İnceleme öncesinde ve inceleme sırasında IGMG Berlin’in bağlı olduğu çatı örgütü olan İslam Federasyonunun Başkanı Fazlı ALTIN ve Mevlana Cami Derneği Başkanı Hasan AYDIN tarafından yangın hakkında Heyete bilgi verilmiştir.

Caminin inşaat çalışmalarının 7 ay önce başlamasına rağmen, Türkiye’den gelecek hattat ve çini ustalarının vize işlemlerinin uzaması nedeniyle çalışmaların durduğu ve bu nedenle dış yalıtım malzemeleri ile alüminyum folyoların yangının meydana geldiği odaya depolandığı öğrenilmiştir.

Heyetin camide yaptığı incelemede meydana gelen tahribat açıkça gözlemlenmiştir. İnşaat malzemelerinin konulduğu kısımda başlayan yangının tüm inşaat malzemelerini yok ettiği, beton bloklar içindeki demirlerin dahi eridiği, elektrik tesisatının yanmış olduğu ve kalorifer sisteminin zarar gördüğü görülmüştür. Giriş katında, imam evi olarak ayrılması tasarlanan odada başlayan yangın sonucunda alevler kolayca koridoru geçerek tüm kata yayılmış, caminin bulunduğu üst katta, kadınlar için ayrılan ikinci katta ve hatta minarede büyük bir tahribat meydana gelmiştir. Soruşturmanın devam etmesi nedeniyle inşaatın temizliği de yapılamamıştır. Camideki ağır tahribat nedeniyle kaba inşaatın bir kısmının yıkılması gerektiği öğrenilmiştir.

Yangının başladığı odada yer alan dış cephe yalıtım malzemelerinin (strafor) ve diğer malzemelerin kendiliğinden yanacak nitelikte olmaması ve odanın elektrik tertibatının bulunmamasının kundaklama olasılığını güçlendirdiği değerlendirilmiştir. Ayrıca inşaatta pencerelerin takılı olmaması, odanın çevre binaların arka tarafına bakması ve burada yer alan duvarın alçaldığı noktadan içeri girilmesinin ya da içeri girilmeden dışarıdan yanıcı madde atılmasının mümkün olabileceği görülmüştür. Nitekim Berlin Emniyetinin, yapılan ilk

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

incelemeler sonunda yangın yerinden toplanan küller ve malzemeler arasında yanıcı sıvı madde izlerine rastlandığı açıklamasında bulunması şüpheleri doğrular niteliktedir.

Cami ziyareti sonrasında basına açıklamada bulunan Berlin İslam Federasyonu Başkanı Fazlı ALTIN, Türkiye'nin konuya gösterdiği hassasiyetin kendileri için fevkalade önemli ve memnuniyet verici olduğunu, aynı hassasiyeti Alman devletinden de belediklerini; camiye yapılan saldırının sadece Müslümanlara yapılan bir saldırı olmadığını, tüm toplumun maneviyatına, toplumun özüne yapılan bir saldırı olduğunu ve Müslümanların Almanya toplumunun bir parçası olduğu için bu sorunun aynı zamanda Alman toplumunun da bir sorunu olduğunu ifade etmiştir.

Komisyon üyeleri ise inceleme sonunda şu hususları dile getirmişlerdir:

- Almanya'da bir hafta içinde üç ayrı camiye saldırı gerçekleştirilmesi Türkiye kamuoyunda endişeye yol açmış ve bu nedenle Komisyondan bir heyetin incelemede bulunması kararlaştırılmıştır.

- İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, Avrupa'da Türkiye kökenlilere yönelik ırkçı ve yabancı düşmanlığı motifli eylemleri düzenli olarak takip etmekte ve bulgularını 2012 yılından bu yana yıllık raporlar halinde kamuoyuna sunmaktadır. Komisyonun elde ettiği veriler ışığında Almanya'da 2012 yılı içerisindeki 67 saldırının 33'ü dini motifli/İslam karşıtlığı temelli olup, İslami müesseseleri ve Müslüman bireyleri hedef almıştır. Bu tür saldırılara ibadet yerlerine yapılan tahripler, hakaret içerikli yazılar yazılması ve Müslümanlara gönderilen tehdit mektupları örnek olarak verilebilir. Yine Almanya'da 2013 yılında gerçekleşen 38 saldırının 12'si benzer nitelik arz etmektedir. 2014 yılının ilk altı ayında ise gerçekleşen 13 saldırının 9'u dini motiflidir.

- Bu tür eylemler geçtiğimiz yıllardan beri süregelmekte ve Türkiye'de endişeyle takip edilmektedir.

- Neonazi Nasyonal Sosyalist Yeraltı (NSU) terör örgütü üyelerince işlenen cinayetlere rağmen Almanya'da yaşayan Türklerin Almanya'yı terk etmediğini, Türklerin Alman toplumunun bir parçası haline geldiğini özellikle vurgulamak gerekmektedir.

- Alman kurumlarından beledtimiz bu insanların dini ve kültürel haklarını ve özgürlüklerini korumasıdır. Komisyonumuz bu konuları hem federal hem de eyaletler düzeyindeki yetkililerle görüşmeyi sürdürecektir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

- Irkçılık maalesef Avrupa'nın bir hastalığıdır ve bu hastalığın mutlaka tedavi edilmesi gerekmektedir. Konu sadece polisiye tedbirlerle ele alınacak bir husus değildir. Irkçılıkla mücadelede başta eğitim kurumları olmak üzere tüm devlet kurumları, medya ve sivil toplum birlikte hareket etmelidir.
- Geçmiş deneyimlerimiz, iki farklı şehirde bulunan camilere aynı gün (11 Ağustos 2014) içerisinde saldırıda bulunulmasının rastlantı olamayabileceğini akla getirmektedir. Bu açıdan olayların bir an önce aydınlatılarak varsa bağlantıların ortaya konulması gerekmektedir.
- Burada meydana gelen olay insan hakları çerçevesinde güvence altına alınan düşünce, vicdan ve din özgürlüğünün bir parçası olan ibadet özgürlüğüne açık bir saldırıdır.
- Almanya, bir hukuk devleti olarak İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 18'inci, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 9'uncu ve Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin 18'inci maddesinde güvence altına alınan düşünce, vicdan ve din özgürlüğünü koruyacak tedbirleri almakla yükümlüdür.

c) Alman Makamlarıyla Yapılan Görüşmeler

Berlin Mevlana Cami'nde incelemelerini tamamlayan Heyet, incelemesinin devamında Alman yetkililerden;

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

a) Federal Meclis İnsan Hakları ve İnsani Yardım Komisyonu Başkan Yardımcısı Karamba DIABY,

b) Federal Dışişleri Bakanlığı Devlet Bakanı Maria BÖHMER,

c) Federal İçişleri Bakanlığı Müsteşarı Jörg BENTMANN,

ile görüşmelerde bulunmuştur.

Federal Meclis İnsan Hakları ve İnsani Yardım Komisyonu Başkan Yardımcısı Karamba DIABY ile yapılan görüşme Berlin Büyükelçiliğimizde gerçekleştirilmiştir.

Görüşmede Heyet tarafından, ziyaretin son dönemde yaşanan cami kundaklamalarına ilişkin muhatap makamlardan bilgi ve görüş almak amacıyla gerçekleştirildiği ifade edilmiş ve Komisyon tarafından hazırlanan raporlar DIABY'ye sunulmuştur.

Heyet, mevcut sorunların çözümü için bir araya geldiklerini, son on yılda Almanya'da artan İslam karşıtı saldırılardan endişe duyduklarını ve Türkiye makamları olarak bu konunun yakın takipçisi olmaya devam edeceklerini ifade etmiştir.

DIABY ise olayları yakından takip ettiğini ve Türkiye ile Almanya arasındaki yakın ilişkiler bulunduğunu belirterek, sorunların uzun vadeye bırakılmaksızın ivedilikle çözüme kavuşturulması gerektiğini ifade etmiş ve Müslümanlara yönelik saldırılara basında yeterince yer verilmediğinden yakınmıştır.

DIABY ayrıca, geçmişte yaşanan NSU cinayetleri konusunda, başkan yardımcısı olduğu komisyon olarak bir plan geliştirdiklerini ve ilgili bakanlıklar aracılığıyla bazı projelerin hayata geçirileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda polislerin yabancı uyrukluların güvenliği için eğitime tabi tutulduğunu ve yabancı uyruklu Alman vatandaşlarının da polis teşkilatına alımına başladığını ifade etmiştir.

Heyet son olarak Federal Meclis İnsan Hakları Komisyonu'nda bu tür İslam karşıtı veya yabancı düşmanlığı içeren saldırıların araştırılması amacıyla bir alt komisyon kurulması önerisini muhatap başkan yardımcısına iletmiş, DIABY ise bu öneriyi memnuniyetle karşıladığını ve böyle bir alt komisyonun kurulması için çaba sarf edileceğini belirtmiştir.

Heyet Alman yetkililerle ikinci görüşmesini Federal Dışişleri Bakanlığında görev alan Devlet Bakanı Prof. Dr. Maria BÖHMER ile Federal Dışişleri Bakanlığı binasında gerçekleştirilmiştir. Görüşmede Heyet tarafından, son saldırılardan dolayı duyulan endişe aktarılmış ve Alman makamlarının saldırılara ilişkin soruşturmaları hassasiyetle yürütmeleri gerektiği vurgulanmıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BÖHMER ise, Göç ve Uyum Bakanlığı dolayısıyla Türk ve Müslüman toplumlarla yakın çalışmalar gerçekleştirdiğini belirtmiş, yetkili makamlarının saldırılara ilişkin araştırma ve soruşturmaları şüpheye yer bırakmayacak şekilde tamamlayacağına inandığını ifade etmiştir.

Komisyon Heyeti son olarak, Federal Almanya İçişleri Bakanlığı Müsteşarı Jörg BENTMANN ile Federal İçişleri Bakanlığı'nda görüşmüştür. Görüşmede Heyet, gerçekleşen saldırılara ve artan İslam karşıtlığına ilişkin görüşlerini iletmış, Alman makamlarından bu konularda hassasiyet beklediklerini ve olayların faillerinin bir an önce yakalanması gerektiğini vurgulamıştır.

BENTMANN ise olayları dikkatle araştırdıklarını, soruşturmanın devam ettiğini ve soruşturmanın bir an önce sonuçlanması için ellerinde gelen çabayı gösterdiklerinden emin olunması gerektiğini ifade etmiştir.

d) Berlin Moabit Cezaevi İncelemesi

Heyet 26 Ağustos 2014 tarihinde, 24 yaşındaki Türk kökenli Gökhan AYDIN'ın 13 Temmuz 2014'te ölü olarak bulunduğu Berlin Moabit Cezaevini ziyaret etmiş, cezaevi yetkililerinden konuya ilişkin bilgi almış ve incelemelerde bulunmuştur. Kurum müdürü menfur olayla ilgili olarak, mevtanın olay sırasında tek kişilik odada bulunduğunu, olayın ilk bakışta mevtanın ellerini çamaşır ipiyle bağlaması ve ardından pencere parmaklıklarına kendini asarak intihar etmesi şeklinde gerçekleştirdiğinin değerlendirildiğini ancak soruşturmanın halen devam ettiğini, benzer olaylara Almanya'daki farklı cezaevlerinde de karşılaşıldığını ve koğuşlarda çamaşır ipinin bulundurulması önünde yasal bir engel bulunmadığını ifade etmiştir.

Olayın meydana geldiği odanın soruşturmanın devam etmesi nedeniyle polis şeridine alınarak mühürlenmiş olması nedeniyle aynı nitelikte farklı bir oda incelenmiş ve odanın özellikle pencere önünde bulunan parmaklıklarının konumunun intihara elverişli nitelikte olduğu değerlendirilmiştir.

İncelemeler sonunda Heyet adına açıklama yapan Komisyon Başkanı ÜSTÜN, olayla ilgili adli soruşturmanın devam ettiğini, soruşturmanın bitimine kadar yorum yapmanın doğru olmayacağını, ancak soruşturmanın da bir an önce sonlandırılması gerektiğini ifade etmiş ve Komisyon olarak konunun takipçisi olunacağını vurgulamıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

3. Berlin İncelemesi Sonrası Gelişmeler

a) Federal Almanya İçişleri Bakanı Thomas de MAIZIER'in Türkiye Ziyareti:

Komasyon Başkanı Ayhan Sefer ÜSTÜN, Başbakan Yardımcısı Emrullah İŞLER'in 29 Ağustos 2014 tarihinde resmi temaslar için ülkemizde bulunan Federal Almanya İçişleri Bakanı Thomas de MAIZIERE ile gerçekleştirdiği resmi görüşmeye iştirak etmiştir. Görüşmede İŞLER 1992'de Mölln ve 1993'te ise Solingen'de meydana gelen ve toplam 8 Türk vatandaşının hayatını kaybettiği kundaklama olaylarını ve yakın bir geçmişte yaşanan NSU cinayetlerini hatırlatarak, yaşanan cami saldırılarına ilişkin, saldırı ve kundaklamaların sürekli hale gelmesinin hem hükümette hem de Almanya'da yaşayan vatandaşlarımızda endişe ve tedirginliğe yol açtığını ifade etmiş ve bu saldırıların Alman yetkililerce şüpheye mahal vermeyecek şekilde araştırılarak failerin yakalanmasını beklediklerini belirtmiştir. Konuk Bakan ise, saldırıya uğrayan Mevlana Cami'ne Federal Almanya Başbakan Yardımcısı Sigma GABRIEL'in gerçekleştirdiği ziyaretin önemli olduğunu ve gelişmeleri yakından takip ettiklerini ifade etmiştir. Konuk Bakan ayrıca, 2006 yılından bu yana Almanya'daki resmi yetkililer ile Almanya'da yaşayan Müslüman toplum arasında diyalog zemini oluşturması amacıyla kurulan Almanya İslam Konferansının (*Deutsche Islam Konferenz- DIK*) tekrar hayata geçirileceğini, Konferansın eski deneyimlerden farklı olarak güvenlik eksenli değil, sosyal ve kültürel konuları merkezine alan bir yapıda gerçekleştirilmesinin planlandığını ifade etmiştir.

b) Yürütülen Soruşturmaya İlişkin Gelişmeler

26 Ağustos 2014 tarihinde Berlin Eyaleti İçişleri Bakanı Frank HENKEL ile birlikte camiye ziyaret eden Berlin Emniyet Müdürü Klaus KANDT ziyaret sonrasında, yangının ihmal ya da teknik nedenlerle değil kasıtlı kundaklama sonucu çıktığına inandıklarını açıklamıştır. Berlin Eyaleti İçişleri Bakanı Frank HENKEL ise, Almanya'da ibadethanelerin yakılmasına karşı toplumun ya da siyasetin bu duruma üzülmeyle yetinemeyeceğini ve bunun hiçbir şekilde kabul edilemez olduğunun gösterilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Soruşturma kapsamında, daha önce de kundaklama suçlamalarından adli kaydı bulunan 42 yaşındaki Ürdün asıllı (bölgedeki vatandaşlarımızca "meczip" şeklinde nitelendirilen) bir şahıs, olay gecesi cami yakınında afiş tutuştururken görülmesi üzerine 18 Ağustos 2014 tarihinde şüpheli olarak gözaltına alınmış, ancak daha sonra serbest

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

birakılmıştır. Savcılıktan yapılan açıklamada, yakalanan şahsın cami yangınına ilişkin suçlamaları reddettiği ve psikolojik açıdan dengesiz olan şahsın siyasi motiflerle hareket etmediğinin değerlendirildiği belirtilmiştir.

Öte yandan, AFC Federal Parlamentosu NSU Araştırma Komisyonu üyesi Milletvekili Eva HÖGL (SPD), 15 Ekim 2014 tarihinde başka bir vesileyle katıldığı bir toplantıda, polislin Mevlana Cami yangınındaki tutumunu eleştirerek, olayın hemen akabinde ırkçı saldırı olasılığının peşinen reddedilmesi ve ırkçı saldırı olmadığı değerlendirmesi yapılmasını NSU olaylarından sonra duymak istemediğini belirtmiştir.

Komisyonumuza kundaklama olayına ilişkin uluşan son bilgi yürütülen soruşturmada herhangi bir yeni şüpheliye ulaşılamadığı şeklindedir.

c) Almanya'daki Müslüman Toplumun Artan Cami Saldırılarına İlişkin Tepkisi

Berlin Mevlana Cami saldırısı ve sonrasında camilere yapılan saldırıların sürmesi ve bu saldırıların aydınlatılamaması Almanya'daki İslam toplumunda endişeye yol açmış ve Almanya'daki Müslümanların büyük bir bölümünü temsil eden Almanya Müslümanları Koordinasyon Konseyi (KRM) bünyesindeki Diyanet İşleri Türk İslam Birliği (DİTİB), Almanya İslam Konseyi (Islamrat-IGMG), İslam Kültür Merkezleri Birliği (VIKZ) ve Almanya Müslümanları Merkez Konseyi (ZMD)'ne bağlı 2 bini aşkın camide 19 Eylül 2014 Cuma günü "*Müslümanlar Nefret ve Haksızlığa Karşı Duruyor*" adıyla eylem günü düzenlenmiştir. Cuma namazında okunan hutbelerde ve namaz ertesinde yapılan gösterilerde hem artan cami saldırıları hem de Ortadoğu'da radikal unsurlarca İslam dini adına yapıldığı iddia edilen ve İslam'a zarar veren şiddet eylemleri kınanmıştır. Gösterilere diğer dinlerin temsilcileri ve siyasetçiler de katılım gerçekleştirmiştir. Hannover'deki Eyüp Sultan Cami'nde gerçekleştirilen etkinliklere katılan Federal Almanya İçişleri Bakanı Thomas de MAIZIERE, İslam birliklerinin eylem gününü 'mükemmel bir eylem' olarak tanımlamış; Müslüman, Yahudi ya da Hristiyanlara karşı şiddetin ülkede yeri olmadığını, camiye ya da sinagoga karşı şiddetin utanç verici olduğunu ve hangisi olursa olsun kutsal mekanlara yapılan saldırının tüm topluma yapıldığını belirtmiştir.

Berlin Mevlânâ Cami'nin önündeki açık alanda gerçekleştirilen programa katılarak destek veren Sol Parti Federal Meclis Grubu Başkanı Groger GYSI ise politikacılara ve

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

medyaya Müslümanlara karşı duyarsız ve önyargılı yaklaşımlarını değiştirmeleri çağrısında bulunmuştur.

V. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Avrupa’da ortaya çıkan ve insanlık için son derece olumsuz sonuçlar doğuran ırkçılık, tüm mücadele çalışmalarına rağmen kabuk değiştirerek günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Irkçılık artık sadece ırk temelli bir yaklaşımla ele alınmamakta, ırksal gruplar dışındaki etnik ve dinî gruplara karşı önyargı ve hoşgörüsüzlüğü tanımlamak için de kullanılmaktadır. Irkçılık ile doğrudan bağlantılı olan ve çoğunlukla ırkçılığın bileşenlerinden biri olarak değerlendirilen yabancı düşmanlığı (Xenophobia) ise kelime manası olarak yabancı korkusu/nefreti anlamına gelirken değişik olanın tehlikeli olduğu düşüncesinden doğmakta ve bir toplumda bulunan yabancılara karşı oluşan güvensizlik, korku ve/veya nefreti ifade etmektedir.

Başta Almanya olmak üzere tüm Avrupa’da yabancı düşmanlığı ve ırkçılık fikri İslam karşıtlığına dönüşmüş durumdadır. Komisyonumuzun 2012’den bu yana yayımladığı “*Avrupa’da Türkiye Kökenlilere Yönelik Irkçı ve Yabancı Düşmanlığı Motifli Eylemler*” raporunda yer alan verilerden de görülebileceği üzere, konut, işyeri ve camilere yapılan saldırılarda İslam dinine hakaretler yoğunluktadır. Kişilere yönelik saldırılarda da mağdurların etnik kimliğinden ziyade dini kimlikleri öne çıkmaktadır.

Anılan dönemde Almanya’da gerçekleşen saldırıların önemli bir kısmının dini motifli olduğu ve bu saldırıların çoğunlukla camileri hedef aldığı görülmektedir. Camilerin, duvarlarına yazılan hakaret içerikli yazılar ve gönderilen tehdit mektupları incelendiğinde, İslam’ı sembolize eden yapılar olmaları nedeniyle hedef alındıkları anlaşılmaktadır.

Tüm Avrupa’da olduğu gibi Almanya’da da camilere yapılan saldırılarda son yıllarda ciddi artışlar yaşanmıştır. Komisyonumuzun incelemesine esas teşkil eden ve bir hafta içerisinde ikisi Bielefeld ve diğeri Berlin’deki üç farklı camiye yapılan saldırılar yaşam hakkını, inanç ve ibadet özgürlüğünü hedef almıştır.

Berlin Mevlana Cami’nde meydana gelen yangının ilk incelemesinde emniyet yetkilerinin olayın ırkçılık ve yabancı düşmanlığı olabileceği ihtimalini dışlayan beyanlarının, medyanın uzun süre konuyu önemsiz gösteren yayınlarının ve politikacıların ikircikli tavrının Türk toplumunda sahip çıkılmama duygusuna yol açtığı gözlemlenmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

İnşaat halindeki caminin bir kısmının ibadete açık olması ve yangının boyutu düşünüldüğünde can kaybı yaşanmaması büyük bir şanstır. Benzer saldırıların daha vahim sonuçlar doğurmasının önlenmesi için gerekli tüm tedbirlerin alınması ve sorumluların bir an önce bulunması önem taşımaktadır.

Komisyonumuz tarafından yapılan görüşme ve incelemeler neticesinde şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Berlin Mevlana Camine yönelik kundaklama, olay sırasında orada insanlar bulunabileceği düşünüldüğünde bütün hakların ve özgürlüklerin varlığı için ön koşul olan yaşam hakkına yapılmış bir saldırıdır.
2. Saldırı İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi gibi uluslararası belgelerde güvence altına alınan din ve vicdan özgürlüğünün ve bunların uzantısı olan ibadet özgürlüğünün açık bir ihlalidir.
3. Saldırı sadece bir ırka, bir millete yapılmış değil toplumun tamamına yapılmış bir saldırıdır. Bu açıdan sorun sadece Almanya'daki Müslümanların değil, tüm Alman toplumunun sorunudur.
4. Berlin'deki saldırı sonrasında kamuoyunda oluşan yaygın endişenin giderilmesi ancak yangının sorumlularının bir an önce yakalanması ile sağlanabilecektir.
5. Alman politikacılarının olaylar sonrasında düzenlenen gösterilerde verdikleri mesajlar memnuniyet vericidir. Bununla birlikte olayın ilk aşamasında konuya gerektiği ölçüde hassasiyet gösterilmemesinin Türk toplumunda sahipsizlik algısına yol açtığı gözlemlenmiştir. Politikacıların söylemleriyle, tutum ve davranışlarıyla geniş kitleleri yönlendirebildikleri düşünüldüğünde toplumun özüne yönelik bu tür saldırılara karşı daha aktif bir pozisyon almaları beklenir.
6. Medyanın kamuoyu algısının oluşumunda inkâr edilemez bir payı bulunmaktadır. Medyanın inceleme konusu olayda olduğu gibi benzer saldırılar karşısında ilgisiz bir tutum sergilemek yerine konuya ilişkin kamuoyu duyarlılığını arttırıcı ve birliktelik duygusuna vurgu yapan yayınlar yapması, Almanya'daki Türk toplumunun aidiyet ve güven duygusunu güçlendirmeye katkı sağlayacaktır.
7. Son yıllarda Almanya genelinde camilere yönelik saldırı miktarı sürekli yükselmekte ve saldırıların çoğunda failer tespit edilememektedir. Bu tür suçların cezasız kalması

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

yeni saldırılar için saldırganlara cesaret vermekte, Müslüman toplumda ise korku, endişe ve güvensizliğe yol açmaktadır. Bu durum karşısında etkin önleyici ve failleri yakalamaya yönelik polisiye tedbirlerin yetersiz kaldığı değerlendirilmektedir.

8. Irkçılık ve yabancı düşmanlığı sadece polisiye tedbirlerle ele alınacak bir husus değildir. Irkçılıkla mücadelede başta eğitim kurumları olmak üzere tüm devlet kurumları, medya ve sivil toplum birlikte hareket etmelidir.
9. Saldırı sonrasında tertip edilen gösterilerde ortak yaşam vurgusunda bulunulması, farklı dinsel gruplar tarafından olaya karşı ortak tavır takınılması ve birlik mesajları verilmesi memnuniyet vericidir. Farklılıkların zenginlik olduğu ve barış içerisinde bir arada yaşamanın mümkün olduğu vurgusu daha sık dile getirilmelidir.
10. Devlet organlarıyla ile Almanya'da yaşayan Müslüman toplum arasında diyalog zemini oluşturması amacıyla kurulan Almanya İslam Konferansının güvenlik eksenli değil, Müslüman toplumun ihtiyaçları çerçevesinde şekillendirilmesinin amaçlanması memnuniyetle karşılanmaktadır. Konferansın ırkçılık ve yabancı düşmanlığı ile mücadele konusunda Müslüman kamuoyunun endişelerini giderecek yönde mesajlar da vermesi beklenmektedir.
11. Berlin Moabit Cezaevi'nde hayatının kaybeden Gökhan AYDIN'ın ölüm olayına ilişkin soruşturmanın bir an önce sonuçlandırılması, kamuoyunda oluşan soru işaretlerinin giderilmesi ve cezaevlerinde benzer olayların yaşanmaması için gerekli tedbirlerin gecikmeksizin alınması gerekmektedir.

MUHALEFET ŞERHİ

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 3686 sayılı İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanununun 4'üncü maddesi uyarınca yurt içindeki insan hakları ihlallerinin yanı sıra gerektiği takdirde dış ülkelerdeki ihlalleri de incelemekle görevlendirilmiştir. Bu çerçevede Komisyon Başkanlığı tarafından "Avrupa'da Irkçılık ve Yabancı Düşmanlığı" konusunda açılan izleme dosyası kapsamında Komisyon, bir heyet ile 24-26 Ağustos 2014 tarihleri arasında Berlin'de bir inceleme ziyareti gerçekleştirmiştir. Yapılacak incelemenin konusu ve amacı, Berlin Mevlana Camisinde meydana gelen yangın olayı çerçevesinde Almanya'da meydana gelen cami yangınlarını incelemek, konuya ilişkin yetkililerle istişarelerde bulunmak, benzer olayların yaşanmaması için devlet, medya ve sivil toplum nezdinde alınması gereken tedbirleri ortaya koymaktır. Gerçekleştirilen bu incelemeler sonucunda oluşturulan raporda tarafımca tespit edilen birçok durum ya gerektiği gibi yansıtılmamış ya hiç yer verilmemiş ya da tespit edilmiş olmasına rağmen çözüm üretilmemiştir.

Gerçekleştirilen ziyarette tarafımca dikkat edilen fakat raporda yer almayan hususlar şu şekildedir:

1- BERLİN MEVLANA CAMİİNİN İNŞAATININ TAMAMLANAMAMASININ ÖNEMLİ BİR SEBEBİ OLAN CAMİ HATTAT VE ÇİNİ USTALARININ ALMANYA'YA GETİRİLEMEMESİ ÜZERİNDE GEREKLİ ŞEKİLDE DURULMAMIŞTIR.

İslam Toplumu Milli Görüş Vakfının (IGMG) Berlin Şubesine bağlı olan Berlin Mevlana Camiinin toplam 4.000 metrekarelik alanda inşaatı devam eden bir kompleksi bulunmaktadır. Kaba inşaatı tamamlanan ve bir kısmı ibadete açık olan Caminin, inşaat malzemelerinin bulunduğu arka tarafındaki avlusunda 11 Ağustos 2014 tarihinde yangın meydana gelmiştir. Burada önemli iki durum mevcuttur:

1.1.Camii İnşaatı Tamamlanamadığından Arka Avlusunda Mevcut Dış Yalıtım Malzemeleri ve Alüminyum Folyolar Sebebiyle Yangın Önemli Derecelere Kadar Büyümüştür.

Camiinin inşaat çalışmalarına 7 ay önce başlanmış olmasına rağmen, Türkiye'den gelecek hattat ve çini ustalarının vize işlemlerinin uzaması sebebiyle çalışmalar durmuştur. Bu nedenle dış yalıtım malzemeleri ile alüminyum folyolar yangının meydana geldiği odaya depolanmıştır. Bahse konu inşaat malzemeleri, çıkan yangının büyümesinde ve camide ağır tahribat oluşmasına sebep olmuştur. Malzemeler arasında yanıcı maddelerin de bulunması sebebiyle yangın ciddi derecede büyümüştür. Hazırlanan raporda her ne kadar inşaat malzemelerinden bahsedilmiş olsa da bu malzemelerin yangının büyümesinde önemli rol oynadığı hususuna değinilmemiştir.

1.2.Camii İnşaatının Tamamlanamamasının Sebebi Cami Hattatlarının Türkiye'den Almanya'ya Getirilememiş Olmasıdır.

Türkiye'den gelecek hattat ve çini ustalarının vize işlemlerinin uzaması nedeniyle inşaat çalışmaları durma noktasına gelmiştir. Caminin iç ve dış kısmına yapılacak hat ve çini sanatını icra edecek sanatçıların Almanya'da bulunmaması sebebiyle ustaların Türkiye'den gelme zorunluluğu hasıl olmuştur. Fakat vize işlemlerinde çıkan problemler bu işlemlerin sürecini uzatmış ve bu sebeple cami inşaatı tamamlanamamıştır. Konsoloslukta bu konuda herhangi bir kolaylık sağlanamamıştır. Bu durumla ilgili olarak Türkiye'deki ilgili Kurumlara bilgi verilmemiş, herhangi bir yazışma yapılmamış ve Kurumlar konuyla alakalı çözüm üreten uygulamalar geliştirmemiştir.

SONUÇ:

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu tarafından hazırlanan Raporların, tespit ve çözüm önerilerinin gerçekçi ve kapsamlı olmasıyla birlikte; kısa, orta ve uzun vadeli çözüm önerileri içermesi gerekmektedir.

Yapısal ve kalıcı çözüm önerilerine yer verilmeyen Raporda, birçok tespite yer verilmiş olmasına rağmen görmezden gelinen birçok durum olduğu tarafımda açıkça tespit edilmiştir.

Yukarıdaki değerlendirmeler ışığında; Raporda birçok tespitin ciddiyetinin ve öneminin görmezden gelinmiş olmasının tarafımda kabul edilmesi mümkün değildir.

Sonuç olarak, hazırlanan Berlin Mevlana Cami Raporunda belirtilmiş tespitlerin yetersiz kaldığı düşüncem ile Rapora ilişkin muhalefet şerhimi bilgilerinize sunarım.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Komisyon raporlarına, <http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/index.htm>
adresinden ulaşabilirsiniz.

Adres: TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu 06543 Bakanlıklar-ANKARA

Tel: 0 312 420 5406 – 420 5399 **Faks:** 0 312 420 5394

E-posta: insanhaklari@tbmm.gov.tr